

การเลี้ยงสัตว์ทั่วไป

ตอนที่ ๑

โดย... นายประสพ บุณมานัส สพ.บ., ๒.บ. M.S. (ANIMAL NUTRITION)

ท่านทั้งหลายที่ย่อมทราบอยู่แต่เดิมนั้นว่า ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ดินฟ้าอากาศและภูมิประเทศของประเทศไทย เหมาะที่จะทำการเลี้ยงสัตว์ได้เกือบทุกชนิด นอกจากนั้นประเทศไทยยังมีที่ดินรกร้างว่างเปล่าอีกมากมายที่จะทำการเลี้ยงสัตว์ได้ รัฐบาลในสมัยพัฒนาการนี้ย่อมตระหนักดีว่าในการจะพัฒนาประเทศนั้น ตั้งแต่ที่รัฐบาลจะต้องหากคือทุนทรัพย์เพื่อใช้ในการดำเนินการพัฒนาเป็นปัญหาแรกที่จะต้องทำ ท่านที่ย่อมทราบดีอยู่แล้วว่าทุนทรัพย์ที่รัฐบาลจะได้มากคือได้มาจากการเก็บภาษีอากรจากราษฎร ราษฎรจะมีทรัพย์ในทางสุจริตได้อย่างไร ราษฎรจะมีทรัพย์ได้โดยสุจริตก็จะต้องทำมาหากิน รายได้ของราษฎรส่วนใหญ่ได้มาจากอะไร ท่านที่ย่อมทราบดีอยู่แล้วว่ารายได้ส่วนใหญ่ของราษฎรในประเทศไทยก็คือรายได้จากการขายข้าว แต่รัฐบาลจะพึ่งแต่ราษฎรซึ่งทำการขายข้าวแต่อย่างเดียวย่อมไม่ใช่วิธีที่ถูกหลักทางเศรษฐกิจ เพราะการที่จะมุ่งรับผลประโยชน์จากการขายข้าวแต่เพียงอย่างเดียวนั้น ย่อมมีทางพลาดพลั้งและอาจได้รับผลเสียหายมาก ดังนั้นรัฐบาลจึงต้องส่งเสริมและช่วยเหลือให้ราษฎรทำมาหากินอย่างอื่นด้วย ในทางธรรมชาติทั้งสัตว์และพืชต่างก็มีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างใกล้ชิด สัตว์ก็ต้องพึ่งพืช พืชก็ต้องพึ่งสัตว์ ท่านอาจจะสงสัยว่าพืชจะต้องพึ่งสัตว์ทำไม พืชต้องพึ่งสัตว์ก็เพราะมูลสัตว์และทรากของสัตว์ก็เป็นอาหารของพืชเหมือนกัน ไม่ใช่แต่พืชเท่านั้นที่เป็นอาหารของสัตว์แต่ข้างเดียว

จากผลของการสำรวจในด้านอาหารของโลก ปรากฏว่าประชากรของโลกทางแถบเอเชียยังมีความต้องการอาหารโปรตีนจากสัตว์เพื่อการบริโภคอยู่มาก เช่นชาวจีนและชาวอินเดียเป็นต้น และประเทศในภาคเอเชียบางประเทศมีประชาชนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่เนื้อที่เพื่อการเกษตรกรรมมีจำกัดไม่ตำมารถจะขยายออกไปได้ ประเทศเหล่านี้ได้แก่ประเทศญี่ปุ่น ไต้หวัน ดังกา เป็นต้น ประเทศไทยเราเองก็มีปัญหาเรื่องผลเมืองเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกับ

กัน แม้จะยังไม่มากมายเท่ากับประเทศต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วในขณะนี้ แต่จะต้องเป็น
ปัญหาที่ยากอีกในไม่ช้าข้างหน้าอย่างแน่นอน ดังนั้นการเลี้ยงสัตว์จึงเป็นอาชีพที่สำคัญ
อีกอาชีพหนึ่งของราษฎร ซึ่งรัฐบาลได้พยายามส่งเสริมและช่วยเหลืออย่างมากมายในขณะนี้
อีกอาชีพหนึ่ง

ในขณะนี้การเลี้ยงสัตว์ทำให้ประชาชนและประเทศมีรายได้ดังนี้คือ

(๑) จากรายงาน ผลของ การสำรวจภาวะเศรษฐกิจ ของที่ถือครอง ทำ การเกษตร
พ.ศ. ๒๔๙๖ กองเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรกรไทย ในปี พ.ศ. ๒๔๙๖ โดย
เฉลี่ยจากภาคกลาง, ภาคตะวันออกเฉียงใต้, ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, ภาคเหนือ,
ภาคตะวันตกเฉียงเหนือ, และภาคใต้มี โค กระบือ ๑๖๙ บาท ม้าพ่อ แพะ และ
๓ บาท หมู ๒๒๒ บาท ไก่ ๓๖ บาท เป็ดและสัตว์ปีกอื่น ๆ ๑๙ บาท ไข่เป็ดไข่
ไก่ ๔๑ บาท ผลิตภัณฑ์จากสัตว์ ๕ บาท และรายได้จากการขายปลั๊กสัตว์และผลิต
ภัณฑ์สัตว์ชนิดเป็นร้อยละ ๑๔.๐๓ ของรายได้จากที่ทำการเกษตรทั้งหมดของครอบครัวเกษตรกร
ในปีนั้น

(๒) รายได้ของประเทศจากจำนวนโค, กระบือ, สุกร, ที่มีชีวิตตั้งเป็นสินค้า
ออกใน พ.ศ. ๒๕๐๒ และ พ.ศ. ๒๕๐๓ คือ .-

พ.ศ. ๒๕๐๒	ตั้งโคจำนวน ๒,๒๙๘ ตัว	ได้เงิน	๒,๕๔๐,๐๐๐ บาท
พ.ศ. ๒๕๐๓	,, ๒๗๔ ,,	,,	๒๔๒,๐๐๐ บาท
พ.ศ. ๒๕๐๒	ตั้งกระบือจำนวน ๕๐,๐๓๘ ตัว	ได้เงิน	๘๔,๘๔๖,๖๐๐ บาท
พ.ศ. ๒๕๐๓	,, ๓๐๐,๓๓๘ ,,	,,	๘๘,๓๒๒,๐๐๐ บาท
พ.ศ. ๒๕๐๒	ตั้งสุกรจำนวน ๕๕,๓๓๕ ตัว	ได้เงิน	๓๓,๘๑๕,๐๐๐ บาท
พ.ศ. ๒๕๐๓	,, ,, ๓๘,๘๕๔ ,,	,,	๒๖,๒๗๗,๐๐๐ บาท

จากรายได้ของประชาชนและของประเทศที่กล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า

ก. รายได้ของประชาชนจากการเลี้ยงสัตว์นั้นว่าได้น้อยมาก ประชาชนควรจะประ-
กอบอาชีพในการเลี้ยงสัตว์เพื่อให้รายได้ในครอบครัวมากกว่าที่เป็นอยู่ในขณะนี้

ข. จากรายได้ของประเทศโค สุกร ได้รับความนิยมาจากต่างประเทศน้อยตั้งแต่กระบือ
กลับได้รับความนิยมาจากต่างประเทศมากขึ้น แต่ขายได้ราคาเฉลี่ยแต่ละตัวลดลง คือปี ๒๕๐๒

ชายกระบือประมาณ ๕ หมีนตัว ได้เงินประมาณ ๘๕ ด้านบาท แต่ปี ๒๕๐๓ ชายกระบือ
 ประมาณแฉ่นตัวได้เงินเพียง ๓๐๐ ด้านบาท บัญหาที่รัฐบาลจะต้องคิดก็คือว่า เพราะเหตุ
 ไตจึงเป็นเช่นนั้น และเราจะแก้ไขอย่างไรที่จะทำให้ประชาชนประกอบการเลี้ยงสัตว์มากจน
 และเพราะเหตุใดกระบือจึงราคาถูกลง เราจะมิวิตแก้ไขได้อย่างไร

เมื่อประชาชนผู้ใดประสงค์จะทำการเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพในประเทศไทย ดังที่ราษฎร
 ผู้หมจะตองรูกคอกภาวการเลี้ยงสัตว์ในประเทศไทย

(๑) ภาวะการเลี้ยงสัตว์ของประเทศไทยในปัจจุบัน

ภาวะการเลี้ยงสัตว์ในประเทศไทยในขณะนี้พอจะแบ่งออกได้เป็น ๓ ประเภทใหญ่ๆคือ

- (๑) การเลี้ยงสัตว์ที่ถือเป็นอาชีพ
 - (๒) การเลี้ยงสัตว์แบบหลังบ้านและถือความเป็นอาชีพรอง
 - (๓) การเลี้ยงสัตว์ แบบหลังบ้าน และถือเป็นงานอดิเรก
- (๒) การเลี้ยงสัตว์โดยถือเป็นอาชีพ

การเลี้ยงสัตว์โดยถือเป็นอาชีพนั้นน้อยมาก ซึ่งจะแบ่งออกเป็นไปตามประเภทของ
 สัตว์เลี้ยงแต่ละชนิดได้คือ

- (๑) การเลี้ยงโคนมและกระบือนม ผู้ที่เลี้ยงโคนม กระบือนม เพื่อผลิตน
 นมขายมีแค่แฉ่นเป็นส่วนใหญ่ จะมีคนไทยก็เพียงเด็กน้อย พวกแฉ่นมีการคัดเลือกพ่อโค
 แม่โค เพื่อทำการผสมพันธุ์ เขามีความเอาใจได้ในโคนมเป็นอย่างดี เพราะโคนม นำนม
 เป็นรายได้ที่สำคัญของเขา สำหรับกระบือนมนั้นเขาเลี้ยงไว้จำนวนน้อย และโดยมากเขา
 คัดเอาจากกระบือไทยที่มีเขาจะให้ให้นานมมากมาเลี้ยง จุดประสงค์ก็เพื่อเอานานมกระบือมา
 ปั่นกับน้ำและน่านมโคเพื่อขายเป็นน่านมโคเท่านั้น เพราะน่านมกระบือนั้นดีกว่าน่านมโค
 เนื่องจากให้นานมกระบือมีบดเคี้ยวแพ่สูงกว่า การเลี้ยงดูที่ชาวแฉ่นกล่าวว่ แฉ่นเลี้ยงดู
 เป็นอย่างคั้นนี้ ชาวแฉ่นหมายถึงว่าเขาเอาใจได้กับโคนมดี เพื่อให้ผลิตน่านมมาก นั่นก็คือ
 หมั่นดูบดกล้างสัตว์ เอาใจสัตว์ ไม่ดุหรือทำเดียงดังให้สัตว์ตกใจ คอยเอาใจได้ให้อาหารที่ดี
 มีคุณภาพเพื่อให้านมมากเป็นต้น แต่การเลี้ยงและการจัดสถานที่เพื่อให้ลูกดูสุขภาพและอนา
 มัยแล้ว นับว่าใช้ไม่ได้เลยทีเดียว คอกสัตว์ปรกรูรง ภายในคอกมีค้ำทับ ถัดนมดูสัตว์
 ซึ่งเขากวาคต่างลงไปอยู่ใต้พื้นคอกเหมือนคูลงเป็นต้น สำหรับคนไทยที่ทาเป็นอาชีพอยู่บ้างก็
 ไม่นั่นความดกปรกเหล่านไปได้มากนัก อาหารโคและกระบือที่ให้ก็คือหญ้าสดที่เก็บเกี่ยว

เอาตามข้างถนนและริมคลอง อาหารผสมทำให้กัมปด้วยข้าวแฉะเกิดเป็นคัน นานมโคหรือ
กระบือที่ขายบนเขาก็ดังตามบ้าน ตามร้านขายกาแฟ และถ้าในพระนครก็ตั้งให้แก่บริษัทนานม
(Dairy Industry) ซึ่งบางแห่งก็พาสเจอร์ไลซ์ (Pasteurized) บางแห่งก็สเตอริไลซ์
(Sterilized) เดยทีเดียว

๒. การเลี้ยงแพะนม การเลี้ยงแพะนมที่ถือว่าเป็นอาชีพใหญ่ก็คือชาวไทยยึดตาม
และพวกแขกซึ่งเลี้ยงโคนมกระบือนมอยู่แล้ว และมักเลี้ยงในอำเภอเมืองของจังหวัดใหญ่ ๆ
และมีจำนวนไม่มากนัก เป็นต้น

๓. การเลี้ยงโคกระบือเนื้อ และโคกระบืองาน ในประเทศไทยเราไม่มีการ
เลี้ยงโคกระบือเนื้อโดยเฉพาะเกษตรกรที่ทำการเลี้ยงโค กระบือ แบ่งเป็น ๒ พวก คือ

พวกที่ ๑ เกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การเลี้ยงโคกระบือในภาคนี้
เกษตรกรจะปล่อยให้ผสมกันในแปลงหญ้าธรรมชาติซึ่งจะเรียกว่าปล่อยตามลำพัง ไม่มีการ
ควบคุมผสมพันธุ์ โค กระบือ ที่เลี้ยงโดยมากก็เป็นโคกระบือพันธุ์ไทย จะมีลูกผสมโค
พันธุ์แขกบ้างก็น้อย เมื่อถูกโค กระบือที่มีขนาดใหญ่เกิดขึ้นก็รีบตอนเสียเพราะควบคุมดู
แฉยาก และโค กระบือขนาดใหญ่ให้ราคาดี แล้วปล่อยให้โคผู้ตัวเล็ก ๆ แคระแกรน
ผสมกันไปตามลำพัง อาหารสัตว์ที่ให้คือปล่อยให้สัตว์หาหญ้าตามธรรมชาติกินแต่อย่างเดียว
คอกสัตว์ก็จัดขึ้นเพื่อควบคุมสัตว์เท่านั้น มิได้คำนึงถึงสุขภาพหรืออนามัย ไม่มีการทำสมุด
ประวัติ (Pedigree) ไม่มีการทำสถิติการเกิด การตาย การเจริญเติบโต เพื่อปรับปรุง
พันธุ์เดยเป็นต้น เมื่อสัตว์อายุ ๓-๔ ปีก็ค่อนข้างโตมาขายให้แก่เกษตรกรในภาคกลาง

พวกที่ ๒ คือพวกเกษตรกรในภาคกลางซึ่งรับซื้อโค กระบือจากภาคตะวันออกเฉียง
เหนือมาทำการเลี้ยงเพื่อใช้งาน และเมื่ออายุประมาณ ๓๐ ปี หรือเมื่อโคกระบือนั้น
ไม่แข็งแรงก็จำหน่ายเข้าโรงฆ่าสัตว์เพื่อขายเนื้อต่อไป การเลี้ยงโคกระบือเพื่อผสมพันธุ์กัน
ในภาคกลางนี้ก็มีบ้างภายในครอบครัว ครอบครัวใดสัตว์ต้องคั่งเท่านั้น

๔. การเลี้ยงสุกร การเลี้ยงสุกรไว้เพื่อเป็นอาชีพในประเทศไทยในขณะนั้น
เกษตรกรแบ่งออกเป็น ๒ พวก คือ

พวกที่หนึ่ง การเลี้ยงสุกรไว้เพื่อขายพันธุ์ เกษตรกรพวกนี้ส่วนมากเป็นสมาชิก
ในศูนย์บำรุงพันธุ์สุกร ซึ่งอยู่ในความควบคุมของรัฐบาล ซึ่งกรมปศุสัตว์เป็นผู้ดำเนินการ

ช่วยเหลือน้อย่างใกล้ชิดทั้งในด้านวิชาการและอื่น ๆ ผู้กรทเดิมเป็นพนักในขณะนั้นผู้กร
พนักคือ รอกเจอร์ช เบอกเซียร์ ดาซไวท์ และแฮมเซียร์ เป็นต้น การเดยผู้กรแบบนเป็นการ
เดยที่ถูกต้องตามหลักวิชา ซึ่งได้คิดแปลงแล้วให้เหมาะสมควรแก่สภาพแต่ละท้องถิ่น

พวกที่สอง คือพวกจีนซึ่งอยู่ใกล้ตลาดคอยชักซื้อผู้กรที่เกษตรกรตามชนบทได้
ก่อนเข้ามาขายที่โรงฆ่าสัตว์ หรือนำมาขายในตลาดสด แล้วคนจีนก็เอามาขายด้วยการ
ถ่ายพยาธิ และให้อาหารขุนอย่างพอเพียง เพื่อให้ผู้กรอ้วนมีน้ำหนักแล้วขายเข้าโรงฆ่า
คือไป คนจีนเหล่านี้มีความชำนาญที่จะเลือกซื้อผู้กรที่พอมเพราะพยาธิรบกวนและขาดอาหาร
แต่เขาจะไม่ซื้อผู้กรแคะแกระนเดย เพราะผู้กรที่แคะแกระนจนถึงจะขุนอย่างไรก็ไม่อ้วนจนได้

๕. การเลี้ยงไก่ การเลี้ยงไก่ถือเป็นอาชีพในประเทศไทยนั้นขณะนี้ ก็คือ

พวกที่หนึ่ง การเลี้ยงไก่เพื่อขายพนัก โดยมากไก่ที่เลี้ยงก็เป็นไก่พนักเด็กฮอร์น
นิวแฮมเซียร์ ไรต์ไฮแดนค้แดง ออดส์ด๊อบ เป็นต้น การเลี้ยงแบบนี้มักขายทั้งไขพนัก
ถูกไก่พนัก และไก่ขนาดใหญ่ด้วย การเลี้ยงไก่แบบนี้เป็นการเลี้ยงไก่แบบที่ถูกหลักวิชา
และมีมักมีอยู่ในพระนครและอำเภอเมืองของจังหวัดต่าง ๆ

พวกที่ ๒ การเลี้ยงไก่เพื่อขายไข่ การเลี้ยงไก่แบบนี้ท่านจะเห็นได้โดยทั่วไป
ในกรุงเทพฯ และอำเภอเมืองของจังหวัดใหญ่ ๆ เท่านั้น และโดยมากเป็นเจ้าไก่ที่เลี้ยงไก่
เพื่อขายไข่นั้นมักจะขายไข่และไก่เป็นพนักด้วย

๖. การเลี้ยงเป็ด

การเลี้ยงเป็ดในประเทศไทยที่ถือว่าเป็นอาชีพได้นั้นมีแต่คนจีนเท่านั้น การเลี้ยง
เป็ดนั้นอยู่ในความควบคุมของตำรวจคนจีน ตำรวจคนนั้นก็คอยตรวจความความหมายนั้นเอง
แต่เขาคงขอเป็นตำรวจคน ชาติเจ้าก็ไม่ได้คิดตามรายละเอียดว่าที่ชาติเจ้าเรียกว่าตำรวจคน
ตำรวจคนเหล่านี้ได้ทำการจดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายหรือเปิด แต่อย่างไรก็ตามตำรวจคน
นั้นเป็นการรวมกลุ่มของชาวจีนควบคุมตั้งแต่ฟักไข่เป็ด การเลี้ยงเป็ดเพื่อขายพนัก และ
การเลี้ยงเป็ดเพื่อขายไข่ ส่วนการเลี้ยงเป็ดเพื่อขายเนื้อนั้นเขาไม่ได้ทำกันโดยตรงทีเดียวนอก
จากเป็ดโม่ยี่ฉ่าย โดยมากเป็ดที่เรารับประทานกันอยู่ทุกวันนี้โดยมากเป็นเป็ดที่เขาคัดขึ้นมา
จากเป็ดเลี้ยงเพื่อขายไข่ แหล่งที่ทำการเลี้ยงเป็ดเพื่อขายไข่มักเลี้ยงกันตามจังหวัดชายทะเล
ส่วนการเลี้ยงเป็ดเพื่อฟักไข่นั้น โดยมากมักเลี้ยงในท้องนาตามจังหวัดที่มีหอยในท้องนาซึ่งเป็น
อาหารที่ไม่ว่าต้องซื้อต้องหาเป็นต้น ชาวจีนมีความชำนาญในการเลี้ยงเป็ดมาก เขาได้รับ

การตั้งสอนกันมาหลายชั่วคน การคัดเปิดตำหรับเอาไข่ และการคัดคัดจนการฟักไข่เปิด โดยไข่แดงอาทิตย์กับแกลบ และการดูลูกเปิดตัวผู้ตัวเมีย เขาทำโดยความชำนาญอย่างยิ่ง

(๒) การเลี้ยงสัตว์แบบหลังบ้านซึ่งถือเป็นอาชีพรอง

๑. การเลี้ยงโคนมและกระบือนม การเลี้ยงแพะนม และการเลี้ยงโคงานและกระบืองาน เป็นอาชีพรองนั้นไม่ปรากฏว่าประชาชนชาวไทยทำกันอย่างจริงจัง ส่วนการเลี้ยงสุกร และการเลี้ยงไก่เด็มนับว่าทำกันเป็นด้าเป็นต้น

๒. การเลี้ยงสุกรแบบหลังบ้านซึ่งถือเป็นอาชีพรองนั้น ได้แก่

(ก) พวกจีนเจ้าของโรงสี พวกเลี้ยงเพราะมีรำซึ่งเป็นอาหารส่วนใหญของการเลี้ยงสุกรในประเทศไทย การเลี้ยงก็เพราะถ้าราคาดีก็ทำกำไรให้แก่เจ้าของมากกว่าในการที่จะขายรำ ภาษีพหัตถ์ก็คือขายข้าว การเลี้ยงแบบนี้มุ่งเลี้ยงใกล้ชิดกับหัตถ์วิชาและเลี้ยงอย่างชนิดปล่อยตามมีตามเกิด การเลี้ยงแบบนี้เจ้าของโรงสีบางคนทำเป็นการใหญ่ทีเดียว คือขายลูกสุกรให้เกษตรกรนำไปเลี้ยงบางรายหลายสิบครอบครัว แล้วขายรำตลอดจนคอยแนะนำถึงการเลี้ยงและคอยรับซื้อสุกรเมื่อโตได้ขนาดตั้งตลาดให้ด้วย

(ข) พวกจีนทำสวนผัก จีนพวกนี้เลี้ยงหมูเพื่อเอามูลของหมูไปทำปุ๋ยปลูกผัก ภาษีพหัตถ์คือปลูกผักขาย การเลี้ยงของจีนพวกนี้เป็นกรเลี้ยงไปตามมีตามเกิด สุกรเมื่อได้ขนาดตั้งตลาดก็ขายเป็นรายได้พิเศษไปด้วย

(ค) เกษตรกรคนไทยที่ทำนา และการเลี้ยงสุกรไว้ค้ำไค่ลูกหรือทำคอกเล็ก ๆ ปล่อยปล่อยให้หาอาหารกินเอง

๓. การเลี้ยงไก่แบบหลังบ้านซึ่งถือเป็นอาชีพรอง นั้น ได้แก่

(ก) พวกครอบครัวข้าราชการหรือพ่อค้าและประชาชน ซึ่งครอบครัวมิได้ออกปฏิบัติงานนอกบ้าน ภรรยาและบุคคลภายในบ้านก็เลี้ยงเพื่อเป็นการหารายได้อีกประเภทหนึ่ง การเลี้ยงแบบนี้โดยมากเลี้ยงใกล้ชิดกับหัตถ์วิชา

(ข) เกษตรกรชาวนาซึ่งเลี้ยงไก่ไว้กินตัวกินไข่ ซึ่งเป็นนิสัยหรือขนบธรรมเนียมของเกษตรกรไทยซึ่งต้องเลี้ยงไก่ไว้เกือบทุกครอบครัว อาหารที่ให้ก็ให้อย่างตามมีความเกิดเท่าที่จะหาได้ ไก่เหล่านี้โดยมากจะทำการฆ่ากินต่อเมื่อมีแขกเหรื่อมาแวะเยี่ยมหรือมีงานเลี้ยงต่าง ๆ

(ง) พวกจีนปลุกผักขาย ^{ซึ่ง}จับพวกคนเดียวไป ^{ซึ่ง}ไปด้วยเพื่อเขา ^{ซึ่ง}อยู่ ^{ซึ่ง}ดำหรับใช้และตัว
ไก่ เขาก็ขายเป็นรายได้พิเศษไปด้วย

การเลี้ยงเปิดหลังบ้านถือว่าเป็นอาชีพรอง ^{ซึ่ง}หนักได้แก่

(ก) พวกจีนเจ้าของโรงสี ^{ซึ่ง}อยู่แถวจังหวัดชายทะเล หรือถิ่นทำการเลี้ยง
เบ็ดเช่นแถวสุราษฎร์ธานี ^{ซึ่ง}จับเจ้าของโรงสีให้เครดิตในเรื่องว่าแก่นเงินในการเลี้ยงเบ็ดแล้ว
ตั้งใช้คนเป็นจำนวนใช้เบ็ด ^{ซึ่ง}แถวโรงสีก็คิดค่าทำการขายต่อไป

(ข) พวกจีนปลุกผักขาย ^{ซึ่ง}เลี้ยงเบ็ดไว้เพื่อต้องการมูบเปิดไปทำมูย ^{ซึ่ง}ส่วนตัว
เบ็ดใช้เบ็ดหนักขายเป็นรายได้พิเศษไปด้วย

(๓) การเลี้ยงสัตว์แบบหลังบ้าน ^{ซึ่ง}ถือว่าเป็นงานอดิเรก ^{ซึ่ง}หนักได้แก่

(ก) นักธุรกิจ หรือนักการเมือง ^{ซึ่ง}ที่มีเงินทองมากมายทำการเลี้ยงสัตว์ไว้เพื่อ
ความเพลิดเพลิน แต่บางรายก็ไม่เลี้ยงหลังบ้านและทำเป็นกำไรใหญ่โต แต่ข้าพเจ้าก็จัดเป็น
การเลี้ยงแบบหลังบ้านเพื่องานอดิเรก เพราะจุดประสงค์ของผู้เลี้ยงมิได้หวังผลกำไรแต่อย่างใด
แต่มีจุดประสงค์ต้องการความสุขและความเพลิดเพลิน ^{ซึ่ง}การเลี้ยงแบบนี้เป็นกรเลี้ยงที่ถูก
หลักวิชา ^{ซึ่ง}แต่ไม่ถูกหลักเศรษฐกิจ ^{ซึ่ง}สัตว์ที่เลี้ยงได้แก่ ไก่ นม แพะนม และไก่

(ข) พ่อค้า ข้าราชการ และประชาชน ^{ซึ่ง}ที่เลี้ยงสัตว์หลังบ้านจริงๆ เพื่อความ
เพลิดเพลิน โดยมากเลี้ยงเด็ก ๆ น้อย ๆ เขาไว้ดูเล่นและใช้เป็นอาหารในครอบครัวมิได้
ขาย ^{ซึ่ง}การเลี้ยงส่วนมากเลี้ยงถูกหลักวิชา ^{ซึ่ง}สัตว์ที่เลี้ยงได้แก่ ไก่ เป็นส่วนมาก ^{ซึ่ง}ดำหรับไก่
มักเลี้ยงเพื่อกินไข่ ^{ซึ่ง}ตัวไก่ก็ไม่ค่อยกินและก็ไม่ขายปล่อยให้ตายไปเองเพราะความงัดสาร
และการที่ไม่เลี้ยงสัตว์ออกก็เพราะยุ่งยากในการเลี้ยงและทำความสะอาด

ปัญหาตลาด ^{ซึ่ง}แม้ผู้เลี้ยงสัตว์จะเชี่ยวชาญและชำนาญอย่างไรก็ตาม ^{ซึ่ง}และก็ได้แก่
ปัญหาทุก ๆ อย่างเช่นพันธุ์สัตว์ที่เหมาะสมกับประเทศไทย อาหารสัตว์ที่เหมาะสมกับประเทศไทย
เครื่องมือเครื่องใช้ในการเลี้ยงสัตว์และวิธีการที่เหมาะสมกับประเทศไทย การป้องกันโรคสัตว์
ต่าง ๆ ก็ได้แก้ไขสำเร็จลุล่วงจนมีสัตว์และผลิตภัณฑ์จากสัตว์อย่างพร้อมเพียงที่จะส่งตลาด
แล้ว ^{ซึ่ง}แต่แล้วปัญหาที่ใหญ่ของเกษตรกรคนไทยก็มาถึงคือ เมื่อมีสัตว์และผลิตภัณฑ์สัตว์
แล้วจะเอาไปขายที่ไหน เพราะพ่อค้าคนกลางเป็นคนจีน ๘๘.๘๘% และเขามักมาคัมซึ่งจัดเป็นรูป
สหกรณ์ตามความหมายไม่ใช่ตามกฎหมายควบคุมการค้าสัตว์ไว้หมด ^{ซึ่ง}ข้าพเจ้าจะเริ่มตั้งแต่

๑. นานนม เมื่อเกษตรกรที่ห่างไกลเมืองใหญ่ ๆ ผลิตน่านมได้ ^{ซึ่ง}ถ้าจำนวนไม่มาก

พอแล้วก็ไม่คุ้มค่าใช้จ่ายที่จะตั้งมาขายในเมือง ถ้าผลิตได้มากพอที่จะคุ้มค่าใช้จ่ายก็ควรจะตั้ง
ขายที่ Dairy Plant เช่นบริษัท Pure หรือ Formost และบริษัทท้องถิ่นไทย เกษตรกร
จะต้องนึกถึงราคาขายตั้งซึ่งต้องแข่งกับเขกรัตนมผู้ลงทุนน้อย และไม่คุ้มค่าใช้จ่ายมากด้วย

เกษตรกรที่ผลิตนํ้านมไม่มาก และในชนบทหรือเมืองไม่ใหญ่นัก ก็คงตั้งขายตาม
ร้านค้าแพ้นในตลาดซึ่งก็มีไม่มาก และประชาชนก็ไม่ค่อยชอบบริโภคนํ้านมสด แต่ชอบดื่มนํ้ากาแฟ
ได้มันข้น และยังม้ตลาดตามชนบทอีกจำนวนมากที่ไม่มีคนขายจะเก็บนํ้านม นํ้านมเป็น
ตั้งที่เดียง่าย และโดยเฉพาะประเทศไทยที่มีอากาศร้อนแฉะจึงจะเดียงเร็วจึงขึ้น ประกอบกับ
ไม่มีเครื่อง Pasteurized อีกด้วยจึงนับว่าเป็นการเดียงอันตรายสำหรับผู้ที่ดื่ม นํ้านมสดอีกด้วย

- ๒. โค กระบืองานและเนื้อแดงงานในขณะนํ้ามอยู่ ๕ ชนิดคือ
 - ก) ตลาดตามชนบท ซึ่งมีการติดตลาดตั้งตัวเป็นประจำประมาณดีปลาหัดครั้ง
เป็นต้น ที่ตลาดนั้นก็มี ทั้งโค กระบือพันธุ์ และเพื่อใช้งาน
 - ข) โรงฆ่าสัตว์
 - ค) ตั้งขายต่างประเทศ ซึ่งต้องผ่านบริษัทคนกลาง เกษตรกรยังมีโอกาสที่จะ
ได้กำไรอึ้งงดงาม กระบือเป็นสัตว์ที่นำเงินเข้ามาสู่ประเทศมากที่สุด ดังที่ชาวเจ้าได้กล่าว
แล้วตั้งแต่ต้น
 - ง) ตลาดในภาคกลาง ซึ่งพ่อค้าได้มาจากทางตะวันออกเฉียงเหนือ

๓. แพะ แกะ ยังมีไม่ม้ตลาดที่แน่นอน โดยมากประชาชนภาคใต้คงตั้งซื้อขาย
กันเองตามบ้านระหว่างชาวไทยอิสลาม

๔. สุกร เรื่องสุกรเป็นเรื่องใหญ่ เรื่องหมูไม่ม้ เรื่องหมูแพะ เรื่องหมูหา
ตลาดเป็นเรื่องใหญ่ที่สุด เพราะหมูอยู่ในความควบคุมของกลุ่มคนจีนกลุ่มหนึ่งไม่ว่ากลุ่ม
คนจีนเหล่านี้จะมารวมกลุ่มกับกลุ่มคนไทยกลุ่มไหน ซึ่งไม่สำคัญ ข้อสำคัญกลุ่มคนจีนคน
กลางกลุ่มหนึ่งก็คุมหมูอยู่ แม้ชอบวิธีที่จะเปลี่ยนแปลงมาหลายครั้งแต่ความจริงแล้วก็ตาม
การโดยบุคคลเดิมเหล่านั้นเอง

การดำเนินงานของกลุ่มคนจีนนี้อาจเปิดเผยหรืออาจใช้คนไทยบังหน้าก็ได้ แล้วแต่
ความเหมาะสมแต่ละสมัย

ตลาดก็พอจะแบ่งได้เช่นเดียวกับโค กระบือ เนื้อแต่ในขณะที่ยุราคาดีเนื่องจาก

ส่งหมู่ไปขายต่างประเทศมาก ๆ แล้ว เกษตรกรผู้ทำการขายพันธุ์สุกร - ขายสุกรพันธุ์ได้
กำไรอย่างงดงามทีเดียว

๕. ไข่ไก่ ตลาดในขณะนั้นกรุงเทพฯก็คือนำมาบ้านกาแพ และตามร้านขายเครื่อง
กระป๋อง ตามจังหวัดต่าง ๆ ก็คงมีแต่ตามบ้านกาแพเท่านั้น และมีสหกรณ์กลางขายไข่ไก่
ข้าพเจ้าไม่ทราบว่าได้ผลอย่างไร และส่งไปต่างประเทศได้มากน้อยเพียงใด

๖. ไข่เป็ด ตลาดของไข่เป็ดมีทั้ง

ก) ตลาดภายในประเทศ

ข) ตลาดต่างประเทศ

การค้าไข่เป็ดก็อยู่ในความควบคุมของกลุ่มคนจีน ซึ่งแย่งกันเอง โดยตั้งเป็นบริษัท
หรือมีชื่ออย่างอื่นแล้วแต่ความเหมาะสม แต่เรื่องนี้เกษตรกรไทยไม่ค่อยเดือดร้อนมาก
เพราะผู้เลี้ยงเป็ดโดยมากเป็นเกษตรกรจีน แต่ประชาชนคนไทยอาจเดือดร้อนเพราะไข่เป็ดแพง

๗. เป็ด ไก่ ขายเป็น เนื้อ เป็ดไก่ขายเนื้ออยู่ในความควบคุมของสมาคมกลุ่มคน
จีนดังที่ข้าพเจ้ากล่าวแล้ว ในขณะที่เกิดการแก่งแย่งกันเองระหว่างกลุ่มคนจีนแล้ว แต่ก็
ยังไม่รุนแรงซึ่งเป็นเรื่องซึ่งไหวซึ่งพริบในการค้า สำหรับผลจะเป็นอย่างไรก็ขอให้ติดตามกัน
ต่อไป

เมื่อท่านทราบเรื่องภาวะการเลี้ยงสัตว์ของเมืองไทยเป็นอย่างดีข้าพเจ้าเดาว่า ก็อย่า
เพิ่งท้อถอย ถ้าโรงงานยังเป็นของท่านอยู่ ท่านจะได้กำไรโรงงาน ท่านควรจะทำอย่างไร ข้าพเจ้า
จะเดาให้ท่านฟังในโอกาสต่อไป.